

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

1. Психологія професійної діяльності : підручник; за ред. С. К. Шандрука. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 255 с.

ОСИПОВА Тетяна Юріївна

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Розвиток критичного мислення і здатність до його розвитку у здобувачів освіти в подальшій професійній діяльності є однією із важливих компетентностей, якими мають оволодіти майбутні викладачі під час навчання у закладах вищої педагогічної освіти. На необхідності розвитку критичного мислення наголошується в нормативно-законодавчих актах у галузі освіти, зокрема в Законі України «Про освіту» зазначається, що критичне мислення є спільним для всіх ключових компетентностей, які необхідні кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [4], а в концепції розвитку громадянської освіти в Україні формуванні і розвиток критичного мислення, здатність критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, ухвалювати обґрунтовані рішення визначається як важливе завдання громадської освіти [1].

На необхідності розвитку критичного мислення здобувачів освіти наголошують також в провідні вітчизняні науковці (Г. Маринченко, С. Моцак, О. Пометун, П. Саух, С. Терно та ін.), якими критичне мислення розглядається як: здатність людини чітко виділити проблему, яку необхідно розв'язати, самостійно знайти, обробити і проаналізувати інформацію, логічно побудувати свої думки, навести переконливу аргументацію, здатність мислити мобільно, обирати єдино вірне розв'язання проблем, бути відкритим для сприйняття думок інших, і одночасно принциповим у відстоюванні своєї позиції (Г. Маринченко, С. Моцак, [2, с. 464]); окремий тип мислення, що характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю, який передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини оцінювати отриману інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти (О. Пометун [3, с. 94]); здатність вирішення складних ситуацій вибору, що передбачає наявність умінь усвідомлювати проблеми, знаходити контраргументи; формулювати гіпотези, обґрунтовувати свою думку і робити власні висновки (С. Терно [6, с. 15]); умінь самостійно й цілеспрямовано мислити, аргументувати власну позицію та ухвалювати виважені рішення у розв'язанні поставлених професійних завдань. (П. Саух [5, с. 11]).

Зазначимо, що формування і розвиток критичного мислення майбутніх учителів певною мірою відбувається під час вивчення всіх навчальних дисциплін. Прикладом організації освітнього процесу, що сприяє розвитку критичного мислення майбутніх учителів української мови і літератури є викладання вибіркової дисципліни «Порівняльна педагогіка», метою якої є набуття здобувачами вищої освіти фундаментальних знань та вмінь, пов'язаних з інтеграцією системи освіти України в Європейський та світовий освітній простір, знайомство з актуальними напрямками змін у змісті, формах, методах виховання і навчання, інноваційними підходами до вирішення різноманітних педагогічних проблем.

Наведемо приклади розвитку критичного мислення здобувачів освіти в межах лекційних і практичних занять, а також під час виконання завдань самостійної роботи, в тому числі й індивідуального навчально-дослідного завдання. Під час проведення занять використовувалися інтерактивні, проєктні, мультимедійні технології.

Зокрема лекційні заняття проводилися здебільшого у форматі інтерактивної бесіди, під час якої майбутнім учителям пропонувалося висловлювати свої міркування щодо обговорюваних на лекції питань, мали можливість почути думки інших студентів, які відрізнялися від їхніх власних суджень, що сприяло розвитку критичного мислення студентів. Проведення таких інтерактивних лекцій викликали зацікавленість у здобувачів освіти, сприяли активізації їхньої пізнавальної діяльності, оскільки вони виступали не пасивними слухачами, а ставали активними учасниками лекційного заняття.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80>(дата звернення: 20.04.2026)
2. Маринченко Г. М., Моцак С. І. Формування критичного мислення студентів під час дистанційного навчання. Грааль науки. 2021. № 4. С. 463–467.
3. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. 2018. № 2. С. 89–98.
4. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.04.2026)
5. Саух Петро. Розвиток критичного мислення як провідний тренд сучасного освітнього процесу. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки. 2021. № 2 (67). С. 7–15].
6. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) : посібник для вчителя. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 105 с.

friendly atmosphere on the formation of critical thinking in the educational process	доброзичливої атмосфери на формування критичного мислення у навчальному процесі	
Mykola Shvydenko Self-knowledge as a way to harmonize a person's mental state and reveal their cognitive and creative capabilities	Швиденко Микола Пізнання самого себе як шлях до гармонізації психічного стану людини і розкриття її когнітивних і креативних можливостей	419
Inha Shevchenko Developing critical thinking skills of a future music teacher in vocal and choral cycle classes	Шевченко Інга Розвиток навичок критичного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з дисциплін вокально-хорового циклу	424
Svitlana Shedina Formation of creative thinking of future designers in the process of using digital technologies	Шедіна Світлана Формування творчого мислення майбутніх дизайнерів у процесі використання цифрових технологій	428
Tetiana Shteiner Analysis of visual content as a tool for developing critical thinking in design students	Штайнер Тетяна Аналіз візуального контенту як інструмент розвитку критичного мислення у студентів-дизайнерів	431
Nataliia Shuvar Approaches to fostering student critical thinking skills in psychology courses	Шувар Наталія Підходи до розвитку навичок критичного мислення студентів на курсах психології	434
Eleonora Yashchenko Development of critical thinking of psychology students in the process of studying the discipline "psychology of professional activity"	Яценко Елеонора Розвиток критичного мислення студентів-психологів у процесі вивчення дисципліни «психологія професійної діяльності»	437
Tetiana Osypova Development of Critical Thinking in Future Teachers of Ukrainian Language and Literature through Comparative Pedagogy	Осипова Тетяна Розвиток критичного мислення майбутніх учителів української мови і літератури засобами порівняльної	439

	педагогіки	
--	------------	--